

PS-VIII.431.11.2019.AWej

Pani
Renata Bożemska-Janicka
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Dąbiu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zmianami), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz.1477) - zespół kontrolny w składzie:

1. Agnieszka Wejman - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 179-1/2019 z dnia 27 sierpnia 2019r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
2. Magdalena Dziadas – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 179-2/2019 z dnia 27 sierpnia 2019 r. – członek Zespołu kontrolnego

przeprowadził w dniu **10 września 2019 r.** kontrolę problemową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbiu, ul. Szeroka 6/C, 66-615 Dąbie. Zakresem kontroli objęto sposób realizacji zadań gminy, wynikających z cytowanej ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Kontrola obejmowała okres od dnia 01 stycznia 2018r. do 09 września 2019r.

Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

Dokonano wpisu do książki kontroli.

Akta kontroli:5-11

Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Renaty Bożemskiej-Janickiej, Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbiu, która również udzielała wyjaśnień podczas kontroli.

W szczególności ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Opracowywanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Realizację zadań asystenta rodziny, określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej z dnia 10 września 2019r., na terenie gminy Dąbie w roku 2018r. funkcjonowało 30 rodzin ze zdiagnozowaną bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w roku 2018r. wsparciem asystenta rodziny było objętych 14 rodzin, a na dzień kontroli wsparciem asystenta było objętych 13 rodzin. W ramach prowadzonych czynności kontrolnych dokonano analizy dokumentacji 4 rodzin (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429));, z czego 5 dzieci z dwóch rodzin przebywa w pieczy zastępczej, tj. troje dzieci z rodziny (nr 3) w pieczy instytucjonalnej, dwoje dzieci z rodziny (nr 4), w pieczy instytucjonalnej i rodzinnej.

W grupie badanych rodzin przebywało na dzień kontroli 4 dzieci, których dokumentację przebadano (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)).

Akta kontroli: 5-7, 12-16, 53-54

Ocena skontrolowanej działalności

1. Opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny

Jak ustalono w toku kontroli Gmina Dąbie w okresie objętym kontrolą posiadała opracowany i przyjęty do realizacji:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dąbie na lata 2017-2019, przyjęty uchwałą Nr XX/168/2018 Rady Gminy Dąbie z dnia 1 grudnia 2016 r., którego okres obowiązywania opiewa na 3 lata, co jest zgodne z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2018 rok.

W celu oceny zapisów programu z zadaniami gminy, określonymi w cytowanej ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dokonano analizy jakościowej Programu Wspierania Rodziny oraz sprawozdania z realizacji tego programu za rok 2018.

W art. 176 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustawodawca określił zadania własne gminy.

Należą do nich:

- 1) opracowanie i realizacja 3 -letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny;
- 4) zapewnienie w/w rodzinie dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
- 5) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
- 6) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 7) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 8) sporządzanie sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3,
- 9) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ocena założeń programu

Podstawowym założeniem programu Wspierania Rodziny w Gminie Dąbie na lata 2017-2019, przyjętego uchwałą Nr XX/168/2016 Rady Gminy Dąbie z dnia 1 grudnia 2016 r. jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. W programie zwrócono uwagę, że aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Za najważniejszą sprawę uznano zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Założono, aby pomoc specjalistyczna (psychologiczna, socjalna, prawna) była dla rodzin ubogich bezpłatna. Realizowane w ramach niniejszego programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną naturalną.

Głównym celem Programu jest:

- stworzenie systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz przywrócenie rodzinom zdolności do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Dąbiu posiada jasno sprecyzowane 4 cele szczegółowe:

1. wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych;
2. podniesienie kompetencji i umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziców;

3. poprawę funkcjonowania rodziny w sferze socjalno-bytowej;
4. wzmocnienie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem.

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, ograniczenie patologii społecznej, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, zminimalizowanie negatywnych zachowań, stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny, a także zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych poza rodziną oraz wzrost liczby dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej.

Oceniając kompletność Programu stwierdzono, że w Gminnym Programie nie ujęto 4 zadań na 9, stanowiących zadania własne gminy, tj.:

- a) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- b) organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- c) prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci,
- d) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Ocena realizacji Programu

W celu zbadania sposobów realizacji ww. celów Gminnego Programu, analizie poddano roczne „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2018 rok”, składane przez wójta gminy, zgodnie z art. 179 ust. 1 ww. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W sprawozdaniu powinny być także przedstawione potrzeby związane z realizacją zadań.

Z zadań własnych gminy w 2018 roku realizowane były:

- 1) opracowanie i realizacja 3 -letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny;
- 4) zapewnienie w/w rodzinie dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

W sprawozdaniu nie odnaleziono zapisu dotyczącego realizacji dwóch zadań gminy, co jednoznacznie wskazuje na brak realizacji zadań w tym zakresie tj.

1. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
2. prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Powyższe zadania nie zostały także uwzględnione w danych przedstawionych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowym z zakresu wspierania rodziny za okres 01.01.2018r. do 30.06.2019r.

W ocenie kontrolujących wątpliwość budzi także zapis dotyczący realizowania zadania dot. zapewnienia rodzinie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy, ponieważ jednoznacznie wynika, że powyższe zadania były realizowane jedynie w rodzinach, z którymi współpracował asystent rodziny, tj. 14. Natomiast ze sprawozdania MRPiPS-03 za I-XII 2018r. wynika, że rodzin z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego było 30. Na 9 zadań określonych w ustawie jako zadania własne gminy, kontrolowana jednostka realizowała 7 zadań.

Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny powinno zawierać potrzeby związane z realizacją zadań. Na podstawie w/w sprawozdania za rok 2018 jako potrzeby w 2019r. wskazano pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na zatrudnienie asystenta rodziny i jego szkolenie, pokrywanie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz sporządzanie sprawozdawczości. Powyższe potrzeby ograniczają się do zabezpieczenia środków finansowych, co nie może być uznane za prawidłowe.

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na:

1) niekompletności założeń Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 i nie uwzględnieniu w tym programie czterech zadań stanowiących zadania własne gminy tj.:

- a) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny*
- b) organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- c) prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci,*
- d) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Stwierdzono uchybienie polegające na:

1) nie uwzględnieniu/wskazaniu w sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2018 rok wszystkich potrzeb do realizacji.

Akta kontroli: 37-47

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego

1) Zapewnienie dzieciom opieki w placówkach wsparcia dziennego

Z informacji zawartych w protokole ustnych wyjaśnień złożonych w dniu przeprowadzania kontroli wynika, że na terenie Gminy Dąbie w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowała żadna

placówka wsparcia dziennego. Kierownik oświadcza, że w gminie jest prowadzone około 8 świetlic środowiskowych, które są prowadzone przez gminę i finansowane z jej środków, zatrudnione osoby pracują na umowę zlecenie. Pracownicy ośrodka pomocy społecznej kierują na zajęcia do w/w świetlic dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Zajęcia w świetlicach odbywają się dwa razy w tygodniu w godzinach popołudniowych. Średnia liczba kierowanych dzieci waha się od 10-20 i są to dzieci w wieku szkolnym. W świetlicach dzieci głównie otrzymują pomoc w nauce i odrabianiu lekcji, mają także zorganizowany czas wolny. Jak wynika ze sporządzonego wykazu w gminie jest 30 rodzin, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowe, z czego z 16 rodzin do świetlic środowiskowych uczęszcza 36 dzieci.

***W badanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie** w zakresie braku prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewniania w nich miejsc dla dzieci. Biorąc pod uwagę fakt, że w gminie funkcjonują świetlice środowiskowe warto byłoby podjąć działania zmierzające do powstania placówki wsparcia dziennego w formie świetlicy środowiskowej, co przełożyło by się na realizację tego zadania przez gminę.*

Akta kontroli: 49-52, 55, 417-418

2) Kwalifikacje asystenta rodziny

W okresie objętym kontrolą Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbiu zatrudniał 1 asystenta rodziny (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)). Na zatrudnienie asystenta rodziny w 2018 r. jednostka kontrolowana uzyskała dofinansowanie w ramach programu MRPiPS „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018”.

W celu ustalenia czy asystent rodziny spełnia wymagania kwalifikacyjne, określone w art. 12 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sprawdzono jego akta osobowe. W wyniku analizy ustalono, że asystent posiada odpowiednie kwalifikacje zgodnie z cytowaną ustawą (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)).

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 48, 341-347

3) Uczestnictwo asystenta w szkoleniach podnoszących kwalifikacje

W toku kontroli zbadano również kwestię podnoszenia kompetencji zawodowych asystenta rodziny. Jak wynika z oświadczenia kierownika zatrudniony asystent rodziny w kontrolowanym okresie nie uczestniczył w żadnym szkoleniu podnoszącym kwalifikacje z uwagi na przebywanie na długotrwałym zwolnieniu lekarskim w okresie (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)).

Z dokumentacji wynika także, że asystent był nieobecny w okresie (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)).

Kierownik podał, że dostrzega potrzebę podnoszenia kwalifikacji przez pracownika w formie szkoleń, dlatego w najbliższym czasie skieruje go na szkolenie, przy czym tematyka i termin nie zostały jeszcze ustalone. Oświadczyła także, że szkolenia będą organizowane regularnie tj. minimum raz w roku. Dokumentacja zawiera certyfikat z dnia 16.10.2017r., dot. ukończenia przez asystenta szkolenia “O prawie i praktyce realizacji funkcji Asystenta Rodziny”, miało to jednak miejsce przed 1 stycznia 2018r. i nie można zaliczyć tego w okres kontroli.

Zgodnie z art. 12 ust. 2 cytowanej ustawy asystent rodziny jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach oraz samokształcenie.

Stwierdzono istotne uchybienie.

Akta kontroli:345-347

4) Liczba rodzin pod opieką asystenta

Dokonując analizy w przedmiocie zachowania limitu rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, wzięto pod uwagę dane zawarte w sprawozdaniach rzeczowo finansowych, które wskazują, że w okresie objętym kontrolą - to jest: w I półroczu 2018 r. pod opieką asystenta było 14 rodzin; w II półroczu 2018 r. – także 14 rodzin, na koniec i w trakcie I półrocza 2019 r. – 12 rodzin (w tym jedna rodzina została zobowiązana do pracy z asystentem rodziny przez Sąd).

Powyższą liczbę rodzin objętych wsparciem asystent w roku 2018r. potwierdzają wyjaśnienia Kierownika Ośrodka przyjęte do protokołu. Istnieje natomiast rozbieżność za I półrocze 2019r., ponieważ kierownik podaje, że w roku 2019r. wsparciem asystenta było objętych 15 rodzin, z czego na przełomie stycznia/lutego zakończono współpracę z dwiema rodzinami z uwagi na osiągnięty cel (co nie jest wogóle ujęte w sprawozdaniu) i daje liczbę 13 rodzin.

W Ośrodku Pomocy Społecznej jest zatrudniony 1 asystent rodziny na umowę o pracę, co powoduje, że na jednego asystenta nie przypada współpraca z więcej niż 15 rodzinami. Na podstawie analizy dokumentów i wyjaśnień kierownika ośrodka stwierdza się, że w okresie objętym kontrolą został zachowany ustawowy wymóg, dotyczący liczby rodzin, z którymi asystent rodziny prowadzi pracę, określony w art. 15 ust. 4 cytowanej ustawy o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Nie stwierdzono uchybień w kontrolowanym obszarze.

Akta kontroli:42-61

5) Wsparcie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

Jak wynika ze sprawozdania MRPiPS- 03 za 2018 rok w gminie Dąbie na koniec 2018 r. funkcjonowało 30 rodzin ze stwierdzoną bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Zgodnie ze “Sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu

wspierania rodziny za 2018 rok”, zadania wynikające z ustawy w miarę swoich możliwości realizowali pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbiu m.in. poprzez wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w sposób planowy, który miał na celu przywrócenie rodzinie zdolności do pełnienia tej funkcji. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej pracownik socjalny w trakcie przeprowadzenia wywiadu środowiskowego w przypadku trudności w rodzinie związanych z pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych wnioskuje do kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej o przydzielenie asystenta rodziny. W 2018 roku asystent rodziny współpracował z 14 rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze. Z danych sprawozdawczych (sprawozdanie rzeczowo finansowe za I półrocze 2018r.) wynika, że współpraca została zakończona z 2 rodzinami, w tym: 1 ze względu na osiągnięcie celu oraz 1 zaprzestanie współpracy przez rodzinę; natomiast w II półroczu 2018 r. współpraca została zakończona z 1 rodziną ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę. Daje to sumę 3 rodzin w 2018r. Jak wynika z piemnego oświadczenia kierownika, w 2019 roku wsparciem asystenta było objętych 15 rodzin, z czego w I półroczu zakończono prace z 2 rodzinami z uwagi na osiągnięty cel. Działania asystenta polegają na aktywnym wspieraniu rodziny, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania przez tę rodzinę. Praca asystenta ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności osoba pełniąca ta funkcję dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin, mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych czy prawnych. Według oświadczenia kierownika, w pozostałych rodzinach nie ma potrzeby wprowadzania asystenta rodziny z uwagi na charakter trudności. W ocenie kierownika, wystarcza wsparcie i pomoc udzielana przez pracownika socjalnego w formie pracy socjalnej, pomocy finansowej, udziału w projektach, regularnych wizyt w środowisku. Uważa, że na ten moment nie ma potrzeby zatrudniania drugiego asystenta. Rodziny uzyskiwały również pomoc w rozwiązywaniu swoich problemów poprzez uzyskanie wsparcia specjalistycznego.

Praca z rodziną dokumentowana jest w formie:

- kart pracy asystenta rodziny w formie dwóch druków, jeden zawiera datę i wykonane czynności, z podpisem asystenta rodziny, natomiast drugi zawiera głównie datę, godziny pracy i liczbę godzin w danym dniu, oraz łączną ilość godzin świadczenia usługi z rodziną w miesiącu, daty i podpisy asystenta oraz kierownika ośrodka;

- planów pracy z rodziną;
- sprawozdania roczne/ kwartalne,
- oświadczenia rodzin

Dokumentacja pracy z rodziną uzupełniana jest także notatkami służbowymi, które opisują zaistniałą sytuację rodziny, a także istotnymi dokumentami dotyczące rodziny i małoletnich dzieci. Jak wynika z ustaleń kontroli, asystent rodziny posiada wiedzę odnośnie rodzin, z którymi pracuje.

Nie stwierdzono uchybień odnośnie wspierania przez gminę rodzin przeżywających trudności

7) Plan pracy z rodziną i jego modyfikacja

Zgodnie z przepisami (art. 15 ust. 1 pkt 15) cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań asystenta rodziny należy opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku.

W toku kontroli poddano analizie sposób opracowywania i realizacji planu pracy z rodziną w oparciu o dokumentację 3 rodzin, które objęte były asystenturą.

Po analizie całości udostępnionej kontrolującym dokumentacji rodzin stwierdzono, że główne cele pracy asystenta z rodziną to: 1. osiągnięcie przez rodzinę stabilności życiowej i mieszkaniowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci oraz normalne funkcjonowanie w środowisku, 2. podniesienie umiejętności wychowawczych rodziców oraz poprawa sytuacji rodziny, motywowanie do walki z nałogiem oraz 3. osiągnięcie przez rodzinę stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Cele te nie zostały ujęte wprost w planach pomocy kontrolowanych rodzin.

Jak wynika z ustaleń kontroli, arkusz planu pracy z rodziną zawiera podstawowe dane rodziny oraz asystenta pracującego z rodziną. Wszystkie badane plany zawierają niezrozumiałe dla kontrolujących pozycje, tj. datę spotkania oraz datę kolejnego spotkania, co ewentualnie może wskazywać na datę ich sporządzenia (poza jednym wyjątkiem plan pracy z rodziną Nr 2 sporządzony w dniu 20.10.2018r.). Plan zawiera tabelę, w której zawarte są działania: wykonane / w części wykonane / niewykonane. Następnie opis aktualnej sytuacji rodziny (opis wykonanych działań i osiągniętych efektów z perspektywy klientów i asystenta).

Plany 3 rodzin nie zawierają okresu na jaki dokument obowiązuje, informacji o przewidywanych efektach działania oraz celu głównego pracy z rodziną (odnotowano cel główny w rodzinie nr 2 w aktualizacji z 20.10.2018r oraz rodzinie nr 3 w dokumencie z 19.09.2018r.), co jest niewłaściwym postępowaniem. We wszystkich określono cele i działania krótkoterminowe, z opisem tych działań, wskazaniem terminu wykonania i osobą odpowiedzialną za wykonanie działania. Dokumenty zawierają podpisy asystenta rodziny oraz rodziny.

W punkcie opis aktualnej sytuacji rodziny (opis wykonywanych działań i osiągniętych efektów z perspektywy klientów i asystenta) znajdują się mało precyzyjne informacje, a zgodnie z punktem należałoby się skupić na opisie wykonywanych działań i osiągniętych efektów.

Stwierdzono bardzo częste modyfikowanie planu pracy z rodziną, nie znajdujące uzasadnienia w sytuacji rodziny - w rodzinie Nr 1 asystent w okresie od stycznia 2018r. do dnia kontroli (21 miesięcy) sporządził 16 planów pracy z rodziną, w rodzinie nr 2- 10 planów, a w rodzinie nr 3- 18 planów. Jak wynika z dokumentacji w jednym miesiącu zostało sporządzone nawet do 3 planów pracy z rodziną. Asystent w karcie pracy z rodziną, ewidencjonuje każde wejście w środowisko

i opisuje wnioski z zastanej sytuacji. Z analizy wynika, że we wszystkich rodzinach objętych wspieraniem, których dokumentacja była analizowana, odnotowano po około 4 wejścia pracownika w środowiskowo rodzinne, przy czym 3-krotnie aktualizowano plan pomocy rodzinie. Taka częstotliwość zmian w planie budzi wątpliwości w zakresie doboru celów i działań do realizacji. Powyższa sytuacja jest niezrozumiała dla kontrolujących, ponieważ sporządzenie aktualizacji planu pracy z rodziną powinno być dokonane po okresowej ocenie sytuacji rodziny, czyli nie rzadziej niż co pół roku, ewentualnie częściej, w wyniku zmiany sytuacji rodziny. W związku z powyższym trudno jest ocenić, czy działania asystenta były adekwatne do potrzeb rodzin.

Na podstawie analizy jakości działań na rzecz rodzin stwierdzono niewystarczający monitoring rodziny zagrożonej kryzysem. W dokumentacji rodzin brakowało potwierdzenia regularnego wchodzenia do rodziny po południu (rodziny nr 1 i 3), potwierdzanie w instytucjach faktu uczestniczenia w terapiach (rodzina nr 1 i 3), zasięgnięcie pisemnej opinii szkoły (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429) (rodzina nr 2). Stwierdzono także niekonsekwentne podejmowanie konkretnych działań zaradczych w rodzinie w stosunku do zaplanowanych działań (rodzina nr 1, 2 i 3) oraz dobór niewyczerpujących działań do potrzeb rodziny (rodzina nr 1 i 2, 3), a także egzekwowania od rodziny wszystkich założeń planu (rodzina nr 1, 2, 3).

W czasie nieobecności asystenta rodziny były monitorowane przez pracowników socjalnych, którzy z wizyt sporządzali notatki służbowe.

W ocenie kontrolujących plany pracy z rodziną sporządzane przez asystenta wymagają większej staranności i uwagi, tak aby plany były kompletne, a określone cele główne i cele szczegółowe oraz działania uwzględniały wszystkie trudności występujące we wspierającej rodzinie. Zdaniem kontrolujących w funkcjonowaniu rodziny można wyodrębnić następujące obszary, co może okazać się pomocne przy konstruowaniu celów np.:

- opiekuńczo – wychowawczy (komunikacja, wzorce, kompetencje wychowawcze rodziców, autorytet rodzica, metody wychowawcze, zainteresowanie potrzebami i rozwojem dziecka (w tym dbałość o zdrowie, rozwój emocjonalny i intelektualny, umiejętność i potrzeba spędzania z dzieckiem wspólnego czasu, organizowanie wolnego czasu);
- prowadzenia gospodarstwa domowego (umiejętność racjonalnego gospodarowania budżetem, wykonywanie obowiązków domowych, umiejętność utrzymania czystości w domu, hierarchia potrzeb, umiejętność organizowania przestrzeni w domu, podział obowiązków domowych);
- społeczny (umiejętność załatwiania spraw urzędowych, korzystanie z zasobów środowiska i przysługujących praw i uprawnień).

W kontrolowanym zakresie stwierdzono **uchybień** polegające na:

- niewystarczającym monitoringu rodziny zagrożonej kryzysem;
- formalnej konstrukcji planów pomocy, tj. z pominięciem: okresu realizacji planu, celów

głównych, informacji o przewidywanych efektach działań oraz wszystkich potrzeb rodziny przy opracowywaniu celów szczegółowych.

Akta kontroli:63-340, 499-599

8) Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny

Spośród 4 rodzin, których dokumentację analizowano w trakcie kontroli 3 rodziny (nr 1,2,3) współpracują z asystentem rodziny na tyle długo, by możliwe było dokonanie oceny, o której mowa w art.15 ust. 1 pkt 15 cytowanej ustawy. W sytuacji rodziny (nr 4) nie zachodziła konieczność dokonywania oceny (objęta wsparciem asystenta rodziny w 2017 roku, czyli przed okresem kontroli). Zespół kontrolny nie wnosi uwag do czynności podejmowanych na rzecz rodziny; dokumentacja jednak powinna zawierać informacje związane z sytuacją dzieci (*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz. 1429). Ocena sytuacji rodzin dokonywana winna być systematycznie, jednak nie rzadziej niż co pół roku, we współpracy z pracownikiem socjalnym i po zasięgnięciu opinii kuratora, jeśli został rodzinie przypisany. Kontrolujący podczas badania dokumentacji 3 rodzin ustalili, że w okresie kontroli, tj. od stycznia 2018r. w każdej rodzinie były sporządzane trzy sprawozdania (w tym sprawozdania roczne oraz kwartalne w terminach: styczeń 2018r., kwiecień 2018r. oraz styczeń 2019r. - brakowało ocen w październiku 2018 i lipcu 2019r.) Łącznie sporządzono 9 dokumentów, z czego 4 dokumenty zawierały datę sporządzenia, podstawowe dane rodziny objętej wsparciem, imię i nazwisko asystenta rodziny, 4 główne punkty tj.: opis sytuacji rodziny przez objęciem asystenturą, cele współpracy z rodziną (cel główny i cele szczegółowe), zadania wykonane w rodzinie w danym okresie oraz osiągnięte efekty, wnioski i uwagi), podpisy asystenta rodziny i kierownika ośrodka. Natomiast 5 dokumentów zawierało datę sporządzenia, podstawowe dane rodziny objętej wsparciem, imię i nazwisko asystenta rodziny, punkt zatytułowany: opis sytuacji rodziny (w 4 przypadkach po 3 miesiącach, w 1 przypadku po 1 roku) współpracy z asystentem rodziny, w 4 przypadkach podpisy asystenta rodziny, w jednym także kierownika ośrodka.

W toku analizy przedstawionej dokumentacji trzech rodzin okresowa ocena sytuacji rodziny w okresie objętym kontrolą nie została dokonana terminowo, zgodnie z przepisami, co stanowi istotne uchybienie. W pięciu przypadkach nie wskazano szczegółowego okresu, za który sporządzono okresową ocenę, użyto zwrotu, cyt.: “po trzech miesiącach współpracy z asystentem rodziny” (rodzina nr 1), “po rocznej współpracy z asystentem rodziny”. Zastosowanie powyższego zapisu powoduje, że można wnioskować, iż współpracę z rodziną trwała 3 miesiące, a nie od 2017 roku. W związku z powyższym wskazane jest bardziej dokładne i szczegółowe określanie tego okresu (np. styczeń-czerwiec).

W ocenie kontrolujących sporządzając okresowe oceny sytuacji rodziny wskazane jest korzystanie z formularza oceny okresowej (tj. dokumentu zastosowanego przez jednostkę kontrolowaną w 4 przypadkach). Należy pamiętać także o adekwatnym nazewnictwie dokumentu,

zgodnym z ustawą, czyli "okresowa ocena sytuacji rodziny". Sporządzenie oceny okresowej na powyższym formularzu spowoduje, że zgromadzona dokumentacja pracy z rodziną będzie przejrzysta, jednolita i wyczerpująca. Sporządzanie dokumentu okresowej oceny sytuacji rodziny ma na celu podsumowanie działań i zrealizowanych celów, które wynikały z potrzeb rodziny i zostały zawarte w planie pracy z rodziną. Powyższy dokument powinien uwzględniać założenia planu pracy z rodziną i odnosić się do nich. Istotne jest także, aby we wnioskach zawierać potrzeby rodziny i kierunki dalszej pracy, na podstawie, których zostanie zaaktualizowany kolejny plan pracy z rodziną.

*W kontrolowanym obszarze stwierdzono **istotne uchybienie** polegające na:*

- braku terminowego dokonania okresowej oceny sytuacji rodziny.

*W kontrolowanym obszarze stwierdzono **uchybienie** polegające na:*

- stosowaniu w nazwach dokumentów nomenklatury niezgodnej z ustawą.

Akta kontroli: 63-340, 499-599

9) Poradnictwo specjalistyczne.

Zgodnie z wyjaśnieniami kierownika zapisanymi w protokole ustnych wyjaśnień w dniu przeprowadzenia kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbiu nie ma zatrudnionej osoby, która świadczy specjalistyczne wsparcie. Powyższa sytuacja wynikała do tej pory z oszczędności i braku środków finansowych. Kierownik podaje, że dostrzega potrzebę zmiany tej sytuacji.

W związku z powyższym Ośrodek posiłkuje się dofinansowaniem pozyskanym z Unii Europejskiej na prowadzenie różnego rodzaju projektów. W 2018 roku prowadzony był projekt na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, ukierunkowany na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców gminy Dąbie. W ramach projektu odbywały się zajęcia z psychologiem i terapeutą, zajęcia (warsztaty) kulinarne, pielęgnacji terenów zielonych, komputerowe. Celem programu była integracja i aktywizacja społeczna oraz usamodzielnienie. Dla uczestników były układane indywidualne ścieżki reintegracji. W szczególności były kwalifikowane rodziny z dziećmi. Od kwietnia 2019r. projekt jest kontynuowany i odbywają się zajęcia kulinarne. Jeszcze w tym roku planowane są zajęcia z psychologiem i psychoterapeutą. Dokumentacja zawiera umowę z dnia 30.12.2016r. o dofinansowaniu projektu „Projekt na rzecz integracji osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowany na aktywizację społeczno-zawodową w Gminie Dąbie” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020. Zawiera także umowę z dnia 11.04.2018r. pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Dąbiu a Gabinetem Psychologicznym na wykonanie zlecenia w okresie od 11.04.2018r. do 30.06.2018r. realizację działania z zakresu doradztwa psychologicznego w ramach indywidualnych ścieżek reintegracji uczestników projektu.

W ramach projektu zostały przeprowadzone zajęcia: trening umiejętności społecznych, wzmocnienie kompetencji rodzicielskich, warsztaty integracyjne, indywidualne wsparcie w formie spotkań dla uczestników projektu. Dokumentacja zawiera także umowę z dnia 13.04.2018r. pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Dąbiu a osobą świadczącą Usługi Terapeutyczne i Edukacyjne na wykonanie zlecenia w okresie 13.04.2018r. do 31.05.2018r. realizacji zajęć warsztatowych z zakresu profilaktyki alkoholowej w ramach powyższego projektu.

Do powyższych dokumentów załączone są listy obecności uczestników.

W ramach współpracy jednostka kontrolowana posiada zawarte porozumienie „Rodzinka FKR”, które zapewnia rodzinom z terenu Gminy Dąbie możliwość dostępu do psychologa, radcy prawnego i mediacji. Dokumentacja zawiera Umowę Współpracy Partnerstwa na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w gminie Dąbie zawartą 14 stycznia 2015 roku w Dąbiu (wśród partnerów m.in. Urząd Gminy Dąbie) oraz Umowę Współpracy Partnerstwa na Rzecz Wspierania Rodzin w powiecie krośnieńskim zawartą 12 stycznia 2015 roku w Krośnie Odrzańskim (wśród partnerów m.in. PCPR Krosno Odrzańskie, Powiatowy Ośrodek Wsparcia „Integracja”, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Gubinie oraz Krośnie Odrzańskim).

Zarówno asystent jak i pracownicy socjalni informują rodziny o możliwości skorzystania ze wsparcia specjalistycznego. Dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej dla rodzin jest także możliwy w Urzędzie Gminy. Jak wynika ze sporządzonego wykazu ze wsparcia specjalistycznego korzystały 19 rodziny, w tym na podstawie porozumienia zawartego z PCPR 6 rodzin, udziału w projekcie 5 rodzin, radcy prawnego 8 rodzin.

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 348-416

10) Rodziny wspierające

Jak wynika ze sprawozdań rzeczowo – finansowych i rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny składanych przez wójta radzie gminy, na terenie gminy nie funkcjonują rodziny wspierające. Kierownik potwierdziła ten fakt w protokole. Podała, że powyższe wynika z braku potrzeby. Przyznała też, że nie był praktykowany taki rodzaj wsparcia. Z dalszych wyjaśnień kierownika wynika, że nie zostały też opracowane procedury określające zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy przez rodziny wspierające zgodnie z art. 31 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku rodzin wspierających.

Akta kontroli:417-418

3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

1) rodziny, z którymi pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej podjął pracę na rzecz

powrotu dzieci z pieczy zastępczej

W toku kontroli zbadano działania na rzecz reintegracji rodzin. Jak ustalono w trakcie kontroli, w oparciu o informacje zawarte w protokole ustnych wyjaśnień Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbiu z dnia 10.09.2019 r. oraz pisemnych wyjaśnień wynika, że w okresie objętym kontrolą (od 1 stycznia 2018 r. do dnia kontroli) na terenie gminy Dąbie w pieczy zastępczej przebywało 6 dzieci, tj.: 3 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, 3 w rodzinie zastępczej. Na dzień kontroli 5 dzieci przebywało w pieczy zastępczej (1 dziecko uzyskało pełnoletność), z tego:

- 1 małoletnie dziecko przebywa w spokrewnionej rodzinie zastępczej
- 4 małoletnich dzieci przebywa w placówce opiekuńczo-wychowawczej (Powiatowy Dom Dziecka Gubin).

Według kontrolujących, praca z rodziną na rzecz reintegracji rodziny winna być prowadzona z każdym rodzicem, który posiada ograniczoną władzę rodzicielską wobec swoich dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Z informacji pisemnej uzyskanej w toku przeprowadzania kontroli wynika, że w stosunku do 3 dzieci rodzice posiadają ograniczoną władzę rodzicielską, a w stosunku do 3 dzieci są pozbawieni władzy rodzicielskiej.

Z ustaleń kontroli wynika, że w okresie kontroli jest prowadzona praca na rzecz reintegracji w rodzinie nr 3, której troje małoletnich dzieci przebywa w Domu Dziecka w Gubinie. Z dokumentacji rodziny wynika, że asystent rodziny opracowuje plany pracy z rodziną i sprawozdania kwartalne. Powyższe zagadnienie zostało przeanalizowane w punkcie 7 i 8 wystąpienia. Dokumentacja zawiera także karty pracy z rodziną i notatki służbowe pracowników socjalnych, którzy monitorowali rodzinę w czasie nieobecności asystenta rodziny, a także szereg innych istotnych dokumentów dotyczących sytuacji rodziny. W ocenie kontrolujących zaplanowane działania w większości są adekwatne do sytuacji rodziny. Z protokołu ustnych wyjaśnień kierownika wynika, że w okresie objętym kontrolą żadne dziecko w wyniku oddziaływań ośrodka nie powróciło do rodziny biologicznej.

Nie stwierdzono uchybień w obszarze działań na rzecz reintegracji rodziny.

Akta kontroli:422-499-599

2) Uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz uczestnictwo w sporządzaniu planu pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej

W kontrolowanym okresie 4 małoletnich dzieci przebywało w Domu Dziecka w Gubinie, z czego jedno dziecko przeszło do placówki z pieczy rodzinnej. W pieczy rodzinnej (spokrewniona rodzina zastępcza) przebywało troje małoletnich dzieci, z czego chłopiec (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)), dziewczynka (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)) zmieniła

formę pieczy zastępczej i przeszła do Domu Dziecka w Gubinie, dziewczynka (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)) przebywa nadal.

Z wyjaśnień kierownika przyjętych do protokołu w dniu kontroli wynika, że pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej brał udział w zespołach organizowanych w Domu Dziecka w Gubinie i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie Odrzańskim. Pracownik nie otrzymał potwierdzenia obecności, ani żadnej dokumentacji, która została sporządzona na zespole. W związku z powyższym, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej zwrócił się do Dyrektora Powiatowego Domu Dziecka w Gubinie z prośbą o udostępnienie kopii protokołów, planów pracy i list obecności potwierdzających udział i pracę asystenta rodziny w posiedzeniu zespołu oceny sytuacji dzieci. Jak wynika z udostępnionej dokumentacji, w w/w piśmie zawarto także dzieci, które w okresie kontroli przebywały i przebywają w spokrewnionej rodzinie zastępczej, a więc w ich sprawie należało zwrócić się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie Odrzańskim.

Dokumentacja zawierała potwierdzenia (lista obecności oraz protokół) dotyczące udziału pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej (pracownik socjalny, asystent rodziny) w sporządzaniu planów pomocy dziecku umieszczonemu w Powiatowym Domu Dziecka w Gubinie.

W okresie objętym kontrolą w Powiatowym Domu Dziecka odbyły się cztery zespoły dotyczące rodzeństwa (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)) oraz dwa zespoły dotyczące dziecka (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)). Dokonując analizy otrzymanej dokumentacji nie odnaleziono potwierdzenia udziału pracownika w zespole, o którym mowa w art. 129 – 131 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, organizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie Odrzańskim. Powyższa sytuacja dotyczy dwójki dzieci, (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019r., poz.1429)). Dokumentacja nie zawierała także planów pomocy dziecku sporządzonych na zespole.

Kontrolujący uważają, że strona uczestnicząca w zespole ma prawo zarówno do wglądu do protokołu zespołu jak i otrzymania jego kopii. Ponadto powinna otrzymać potwierdzenie obecności pracownika na zespole. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada obowiązek współpracy instytucji, które pracują na rzecz rodziny i dziecka, podkreślając, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Zadania asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w powyższym zakresie zostały opisane w art. 15 ust. 1 pkt 2 oraz w art. 77 ust. 3 pkt 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny

i systemie pieczy zastępczej. Zadaniem asystenta rodziny jest opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Natomiast jednym z zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest przygotowanie, we współpracy z odpowiednią rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku. Powyższe wskazuje na konieczność wymiany informacji pomiędzy tymi instytucjami, czego dowodem jest posiadanie dokumentów z tych działań. Dodatkowo w art. 16 w/w ustawy wskazano także, że asystent rodziny, w związku z wykonywaniem swoich zadań, ma prawo do wyglądu do dokumentów zawierających dane osobowe członków rodziny, niezbędne do prowadzenia pracy z rodziną (w tym danych o rozwoju psychofizycznym dziecka). W art. 130 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazano osoby biorące udział w ocenie sytuacji dziecka, które w związku z udziałem są stronami. Przepisy w zakresie stron reguluje Kodeks Postępowania Administracyjnego.

W badanym obszarze stwierdzono uchybie polegające na braku kompletnej dokumentacji (listy obecności podpisanej przez pracownika biorącego udział w posiedzeniu zespołu oraz kopii protokołu zespołu ds. oceny w PCPR, planu pomocy dziecku sporządzonego na zespole w Powiatowym Domu Dziecka i PCPR), poświadczającej uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

Akta kontroli:562-584

3. Koordynowane wsparcie dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Na mocy ustawy z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016, poz. 1860 ze zm.) uprawnione rodziny mogą korzystać z poradnictwa w zakresie:

- 1) przezwycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka;
- 2) wsparcia psychologicznego;
- 3) pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych;
- 4) dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Poradnictwo zgodnie z cytowaną ustawą koordynowane jest przez asystenta i podejmowane jest na wniosek uprawnionych osób.

Jak wynika z wyjaśnień kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbiu, złożonych w dniu przeprowadzania kontroli, w okresie objętym kontrolą na terenie gminy żadna kobieta nie wniosowała o udzielenie wsparcia w powyższej formie. Rodziny o powyższym wsparciu są informowane na bieżąco w czasie wizyt pracowników ośrodka w środowisku oraz za pomocą zamieszczonej informacji na stronie internetowej jednostki.

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień. Niemniej jednak kontrolujący uważają, że należy podejmować wszelkie działania w celu zapewnienia rodzinom dostępu do informacji o możliwym do

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

- 1) terminowości opracowywania 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny;
- 2) posiadania odpowiednich kwalifikacji przez asystenta;
- 3) liczby rodzin, z którymi jednocześnie pracuje asystent;
- 4) zapewniania rodzinom wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- 5) zapewnienia rodzinom dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
- 6) działań na rzecz reintegracji rodziny;
- 7) wsparcia dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W badanym zakresie stwierdzono uchybienia polegające na:

- 1) nie uwzględnieniu w sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2018 rok wszystkich potrzeb do realizacji;
- 2) niewystarczającym monitoringu rodziny zagrożonej kryzysem;
- 3) formalnej konstrukcji planów pomocy, z pominięciem: okresu realizacji planu, celów głównych, informacji o przewidywanych efektach działań oraz wszystkich potrzeb rodziny przy opracowywaniu celów szczegółowych;
- 4) stosowania w nazwach dokumentów dot. okresowych ocen sytuacji rodzin nomenklatury niezgodnej z ustawą;
- 5) braku kompletnej dokumentacji poświadczającej uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

W badanym zakresie stwierdzono istotne uchybienia pod względem:

- 1) niekompletności założeń Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 i nie uwzględnieniu w tym programie czterech zadań stanowiących zadania własne gminy tj.:
 - a) tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
 - b) organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci,
 - d) współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 2) braku prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewniania w nich miejsc dla dzieci;
- 3) braku systematycznego podnoszenia kwalifikacji asystenta rodziny,
- 4) braku terminowego dokonania okresowej oceny sytuacji rodziny.
- 5) braku rodzin wspierających.

Za powstałe uchybienia odpowiedzialność ponosi Kierownik jednostki.

Zalecenia pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia i istotne uchybienia, na podstawie art.197d cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli **zalecam:**

1. Opracowanie kolejnego Gminnego Programu Wspierania Rodziny z uwzględnieniem wszystkich zadań stanowiących zadania własne gminy, tj.: tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci, współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewniania w nich miejsc dla dzieci, zgodnie z art. 176 pkt 3 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji asystenta rodziny, zgodnie z art. 12 ust. 2 oraz 176 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Terminowe dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny i stosowanie w nazwach dokumentów nomenklatury zgodnej z ustawą, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
5. Podejmowanie skutecznych działań sprzyjających powstawaniu i funkcjonowaniu rodzin wspierających, zgodnie z art. 176 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
6. Uwzględnienie w sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wszystkich potrzeb do realizacji, zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
7. Prowadzenie monitoringu rodzin zagrożonych kryzysem, adekwatnego do sytuacji rodzin, zgodnie z art. 176 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
8. Konstruowanie planów pomocy, ze wskazaniem: okresu realizacji planu, celów głównych, informacji o przewidywanych efektach działań oraz z uwzględnieniem wszystkich potrzeb rodziny przy opracowywaniu celów szczegółowych, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 3 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
9. Dokumentowanie uczestnictwa pracowników Ośrodka w posiedzeniach zespołów do spraw oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 4 oraz z art. 130 ust. 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Kierownikowi jednostki kontrolowanej
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Agnieszka Wejman

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Magdalena Dziadas

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO

Grażyna Jelska

Dyrektor

Wydziału Polityki Społecznej